

Gaber:

Ljudstvo se je oborožilo

Sedeli som v topli sobi, oči pa so nam begale skozi okno. Zunanaj se sijalo sonce, nasproten breg je bil že popolnoma kopen. Zaradi kopnega brega, zaradi sončnega dne in zaradi toplote v sobi smo imeli občutek, da smo že v pomladi. Bilo je pa šele sredi februarja in če si stopil na prag, te je mrzla burja vsega obrila.

V daljavi je od časa do časa zagrmel minomet. Na drugem koncu so bohnjale strojnice in parkrat se je celo oglasil top. Ko so se granate razpočile, je zamolklo zadonelo in šipe so zaskepetale.

"Beli in Italijani nam pošiljajo pozdrave," se je zasmel Matetv. Sedel je na peči in bingljali s svojimi dolgimi nogami kot bi zvonil. Pred nekaj tedni je začel otekati in komandir ga je poslal sem na zdravljenje.

"Naj streljajo, hudiči," je zagodrnjal Tonček, kurir iz druge čete.

Gospodar, stari Janez smo mu rekli, je prenehal z delom in dejal: "Po ofenzivi diši." Nato se je spet sklonil k delu. Pripravljaj je grablje daleč naokrog ter se tako skromno preživljal. Sedaj pa je bil njegov trg omejen na nekaj vasi, toda on je kljub temu vso zimo delal grablje. Imel jih je naročenih čez 500.

Bilo mu je že precej nad 60 let. V obraz je bil upadel, pepelnat, oči je imel udrt, lase pa že popolnoma osivele, toda če si ga gledal pri delu, si pozabil na njegovo starost. In zdelo se ti je, da ga nobena stvar ne more spraviti iz ravnotežja. Izstrelki granat ga niti toliko niso vznemirili, kakor bi ga včasih vznemirilo streljanje z možnarjem. Ko je rekel "po ofenzivi diši," je povedal z istim glasom, kakor bi rekel "pomlad bo."

"Če bo ofenziva in se bomo prebijali iz obročev, ali boste šli z nami?" sem ga vprašal.

"Se vselej sem šel, pa bom šel tudi to pot," je kratko odvrnil.

Tri, štirikrat je potegnil z rezilom, nato pa je še rekel: "Ne, starega Janeza živenga ne bodo dobili v pest. Samo še takrat me je rešil moj zdravi nos."

Zopet se je sklonil k delu. Molče je obračal in poganzil rezilo, zdelo se je, da je popolnoma pozabil na nas in na vse drugo. Čez nekaj časa pa je spet začel pripovedovati:

"To je bilo lanskega maja. Saj še veste, kakšna je bila lanska zima. Zamedlo je oktobra, držalo pa je do aprila. O Veliki noči je bil v tem grabnu še sneg. Nato pa je kar nenadoma ozelenelo. Tako te je prišlo, da si moral vsak dan v gozd. Takrat sem prvič prišel med partizane. Tam so jih napadli Italijani. Ves dan je streljalo in nam je bilo tesno, ker je bilo partizanov samo 26. 'Ali bodo zdržali proti tolikšni premoči?' smo se spraševali. Pri tem pa je vsak mislil na svojo puško.

"Naš Ivan je ves dan letal na

Hruševo in v Gaberje. Bil je organiziran v Zaščitni, pa mi o tem ni nikoli pravil. Name niso računali, češ da sem že prestar. Motili so se, če so mislili, da bodo brez mene opravili. Slutil sem, da nekaj pripravljajo, pa sem še jaz izkopal puško. Ali naj bi ob prevratu zastoj nosil municijo in orožje vkup?"

Za hip je obmolnil, potem pa je začel pripovedovati, kako je ob prevratu zbiral orožje. Tak je bil Janez. Med pripovedovanjem se je vedno spomnil na toliko stvari, ki se mu je zdelo, da jih mora povedati, da je redko dokončal prvo točko zgodbe.

"Takrat so ležale puške ob vseh poteh. Tudi municije in bomb si dobil, kolikor si hotel. Deset pušk sem že dal našim, koliko pa nabojev in drugega, pa vam ne morem povedati. Na veliki četrtki sem nesel polno naročje pušk na podstrešje. Mimo je prišel Logar, tista velika hiša tam spodaj je njegova, sam pa je pri belih na Dobravi, in me vprašal: 'Ali boš kuril z njimi?'

"Kuril," sem rekel s posebnim naglasom, da mu je kar sapo zaprlo. Z Logarjem sem nisva posebno razumela, bila sva drug drugemu v napoto, se reče, bolj sem bil v napoto jaz njemu, kakor on meni. Saj veste, kakšni so taki. Vse, da bi bilo njihovo. Tiste tri njive, ki jih vidite skozi okno, so bile pred leti moje, zdaj pa so Logarjeve. Davki in drugi stroški so me pognali v dolg, pa so šle njivice, Logar pa bi hotel še vrt. Vrgel je nanj oči in od takrat nisem imel več miru pred njim. Na vse načine je vrtal, da bi me spravil še ob to krpo zemlje.

"Dosti smo plačevali za te puške," sem dejal. "Vidiš, v teh puškah so moje tri njive, ki sem ti jih moral prodati, pa naj jih pustim ležati v grmovju?"

"Nekaj je zagodrnjal in šel. Ko pa so čez nekaj dni Italijani razglasili, da je treba oddati vse orožje, je prišel k meni in dejal: 'Sedaj pa boš oddal puške, kaj?'

"Ne bom jih oddal," sem rekel, pa mi je bilo takoj žal.

"Kaj ti bo orožje?" je razočarano vprašal.

"Zajce in volkove bom streljal," sem rekel z nasmehom.

"Tudi on se je nekam kislil za smejal, ko je rekel: 'Zajcev ne boš zadel s kroglo, volkov pa ni pri nas.'

"So," sem dejal. "Ze prej so divjali, zdaj pa bodo še hušji."

"Oba sva vedela, kakšne volkove imam v mislih. Pred vojno so prišli pome žandarji, ker sem ubil zajca, ki je hodil glodat moje drevje. Drugič so me zaprli ob času tistih kmečkodelavskih shodov. 'Ej, če bi nam dali orožje, ali če bi znali sami priti do njega,' sem si večkrat mislil in bog ve, koliko je bilo še takih.

Zdaj pa naj bi oddal puške, ko so se bližali še hušji časi?"

Zamislil se je in v roka mu je povsem obstala. Dolgo je strmел proti Logarjevi hiši.

"Napačno je bilo, ko sem mu rekel, da ne bom oddal pušk," je ponovil. "Še tisto noč sem jih zakopal v zemljo in ko so prišli Italijani preiskovat, niso ničesar našli in so odšli z dolgim nosom."

"Nasmehnil se je in šel s pogledom od enega do drugega. Njegove male oči so zadovoljno mežikale.

"Ko so tisto jutro zabrneli kamioni na cesti, se mi je kar zdelo, da bo treba izkopati puško," se je vrnil k prvotni zgodbi. "Ko je začelo na Ključu streljati, sem bil kakor na trnju. Do opoldne sem še držal, potem pa sem moral v gozd po puško. Zvečer sva z Ivanom skupaj ležala v grmovju. Razporedili smo se od Hruševega do Sel. Sami zaščitniki, tudi jaz sem se šel med nje, čeprav me prej niso marali v svoje vrste. Ko se je delal mrak, so se Italijani vračali s Ključa. Tako smo užgali po njih, da smo jih v trenutku razbili. Čez sto smo jih takrat pobili, v Gradaščici pa so ležali prevrnjeni kamioni."

Za trenutek je prenehal pripovedovati in nas zadovoljno motril, kot bi hotel reči: "Nisem še za staro šaro, ne." Nato se mu je pomračilo čelo. "Bili smo pijani zmage in takrat bi zročili vse, kar bi nam prišlo nasproti. Potem pa smo šli zopet domov in smo zakopali puške. Jaz sem jim rekel: 'Pušk ne več iz rok. Kadar zagrabit kmet in delavec za orožje, ga ne smeta več izpustiti.' Tega takrat vsi še niso razumeli. Potem pa je še Logar skušal sejati svoje seme. Naj bomo pametni, da ni še pravi čas in druge neumnosti, saj poznate te besede. Nekateri so šli v nedeljo celo v Polhovgradec k maši. Tudi jaz sem bil že na poti, toda prišel sem samo do Dvora, nato pa sem se vrnil. Saj pravim, moj zdravi nos mi ni dal. One pa so prijeli, ko so šli iz cerkve. Sedem so jih ustrelili, druge pa so odgnali..."

Nekaj trenutkov je še zamišljeno strmел predse, nato pa se mu je zopet zvedril obraz. "Tako smo jih napravili takrat," je dejal, "da si nič več ne upajo v to dolino. Samo ob ofenzivah pridejo sem, ob zaščiti tankov in topov. Tole streljanje okrog in okrog diši po ofenzivi. Pa kaj? Prebili se bomo iz obročev, po končani ofenzivi pa se vrnemo. In zopet bomo šli, pa se bomo zopet vrnili. Bog ve, kolikokrat še. Toda končno bomo ostali za zmeraj tu. Jaz bom mirno delal grablje in jih zopet prodajal na Notranjsko, Gorenjsko in na Dolenjsko. Morda bom še svoje njive dobil nazaj. Zgrabili smo za orožje in ga ne bomo izpustili, dokler tega ne dosežemo."

Čez severno steno Triglava

Dolgo je že od tega. Okupator še ni napolnil prijaznih gorskih dolin in strmin vrhov naših Alp s svojo smrdljivo prisotnostjo. Gorski svet je sprejemal le tiste, ki so se znali spojit z njegovo dušo v eno harmonično enoto, le tiste, ki so iskali v nje ga kamenitem objemu zavetja, četudi ob gromu in bluku.

Zvezde še niso zamrle na jasnem nebu, mežikaje so se potapljale v žuboreč potoček, kot bi tam iskale svojo pravo podobo. Jutranji hlad veje nad mirno dolino Vrat. Lahno prhutanje sove, ki se vrača z nočnega lova, opominja na bližajoči se dan.

Krepkih korakov se pomikava s tovarišji iz prejetnega zaveščenja v Vratih po širokem prodišču gorskega potoka v vedno ostrejši kot doline Vrat. Zavijeva ostro na levo in se izgubiva v gosti temini dreves, kamor ne prodre niti svetli sij lune in milijonov zvezd. Pot se vije strmo navzgor; majhno oko žepne baterije je edini vodič v tej gosti temi. Nalahno nakazana pot naju vodi po meliščih polnih skal, ki jih je elementarna sila nagromadila pa zopet razmetala, igrajoč se z njimi kot otrok z žogo.

Svetlika se; zvezde umirajo nasernem nebu, da bi drug večer še veličastneje kraljevale vesoljstvu. Lahne jutranje meglice se podijo od Stenarja čez Luknjo in zavijejo steno in njen okoliš v fino belo tančico, ki se natrga ob najmanjšem sunku vetra. Še malo in vznemirjena in očarana od tolike lepote in divjine obstojiva kot vkovana pod Severno steno Triglava. Pod njo in okrog nje vlada spokojen mir. Ona pa se pne mogočno, kot kraljica, kipi v višino, skoro da se dotika neba. Razorana je kot starka; polna je grap, žlebov in kaminov, robov in plat, toda mlada v svojem zanosu. Vedno znova se vdaja pogumnemu plezalcu.

Prvi žarki pozlate robove Altarjev in Skrlatice, ko si tesno ob vznožju stene natikava plezalke in se naveževa na vrh. Prvi koraki in prijemi so nesigurni, človek šele tiplje, dokler ne dobi občutka, da diha s steno, da čuti njen utrip; potem je sigurnejši. Mišice so napete kot tetive na loku, vse misli so skoncentrirane na točko prijema.

Prvi klin, ki jekleno zapoje v jutranje ozračje se mi zdi kot vesel pozdrav steni, ki naju zviška motri navzdol, kot bedna črvička ob njenem vznožju.

Prvi klin, ki jekleno zapoje v jutranje ozračje se mi zdi kot vesel pozdrav steni, ki naju zviška motri navzdol, kot bedna črvička ob njenem vznožju.

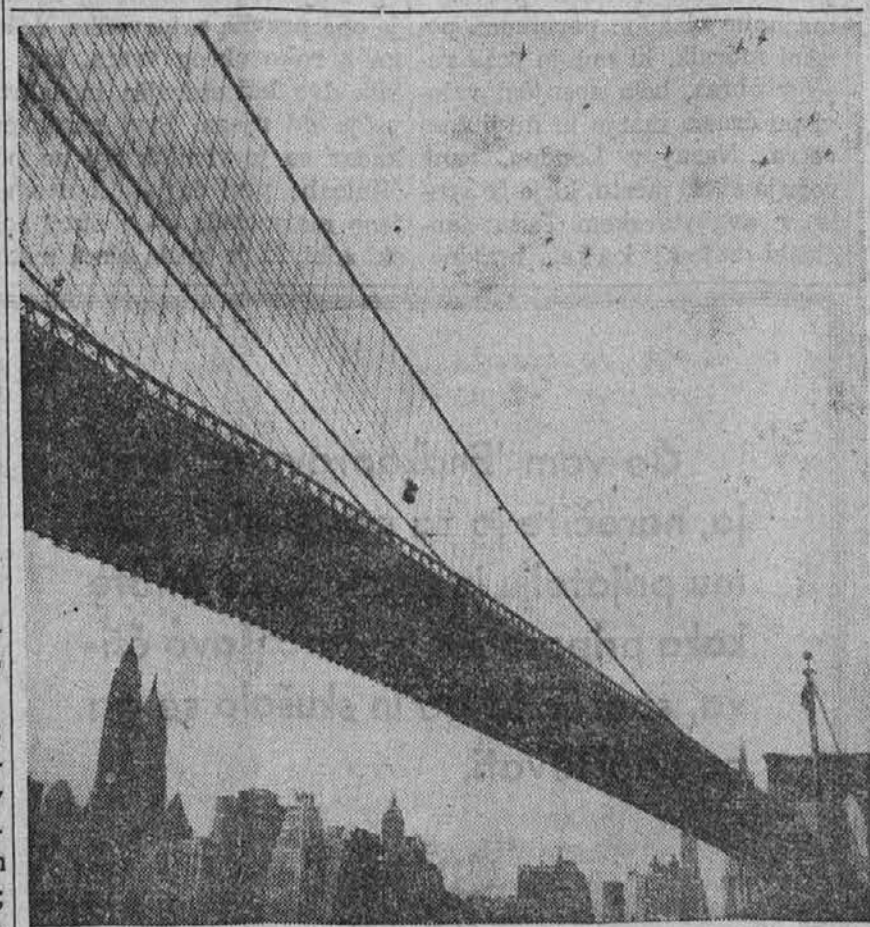
Tovariš pred menoj vodi varno in brez naglice. Vsak njegov prijem je varen, dobro premišljen in preizkušen. Tu v steni ni poti, le velika, nepregledna skalna gmota, ki se bolj ali manj razčlenjena bohotno dviga kvišku. Zarjavel klin moli tu in tam iz temno zarezane razpoke.

Že sva se dvignila nekaj sto metrov, ko nama pot zapre gladki, nekaj metrov visok stebel. Malo prijemov nudi in še ti so varljivi in kritični. Toda le tod je možen prehod. Spogledava se. Brez besed sva dogovorjena. Kako čudovito se v steni izmenjuje misli, brez govornice in dolgovernih razgabljanj in vendar so sklepi enaki, točni in precizni.

Zabijem klin in se varno usidram v skali pod stebrom. Tovariš nad menoj se tesno priljubi skali, skoro je z njo spojen. V teku se plazi navzgor, tipa na desno in levo za prijemom, noga išče opore. Ped za pedjo se dviga. Vidim njegove mišice na nogah, ki se napete do skrajnosti od napora; njegov obraz je bled, kri je izginila iz njega. Vrv utripa nad menoj in se nalahno pozibava v zraku. Ali bo dosegel sigurno mesto prijema in varen izstop?

Završil svoje delo. Zionistični voditelj David Ben Gurian iz Palestine se je po zaključku sej Združenih narodov povrnil v svojo domovino. Slikan je na letališču tik pred vstopom v letalo.

Brooklinski most je bil tarča "zračnega napada," ko so letee trdnjave vršile svoje manevre nad New Yorkom. Eskadrila 100 letelih trdnjav B-29 je letela nad mostom.

ZA ZANESLJIVO ZAVAROVALNINO
proti OGNJU—NEVIHTAM—AVTO POŠKODBAM.
ITD., pokličite

JOHN ROŽANCE

v uradu EAST SHORE REALTY CO.—778 E. 185 St.

na uradu: IV 6561 — na domu: KE 3662

Skoro visi v zraku, potem pa se sunkoma potegne kvišku in obvisi. Kritični trenutki! Še zadnji napor in izgine mi izpred oči. Ostro zabijanje klina me zdrami iz napetosti; srečno je dosegel vrh stebra.

"Naprej," mi zakliče od zgoraj in z nekaj urnimi prijemi sem dobro varovan čez nevaren stebel. Hvaležno ga pogledam v oči.

Le kratek odmor, zamenjava vodstvo in naprej po ozkih previsih navzgor in navzgor, kamor je neprenehoma uprt najin pogled, saj pod nama je globina, ki je vleče kot nevidna sila vase.

Tesni kamini nudijo telesu največ opore, po njih se pomikava vzdržema naprej. Roka neprestano išče trdnega prijema in nehoti otiplje mrzlo jeklo, zarjavel klin, ki je služil bog ve komu pred nama v oporo.

Na varnem mestu se nekoliko ustavim. Pogled mi šine na nasproti stoječe vrhove, ožarjene od dopoldanskega sonca. Stenar, raztrgani robovi Altarjev in zala Skrlatica s svojimi bogatimi čerami si sledijo v neprekinjeni vrsti.

Še nekaj težjih mest pod vr-

hom, ki ni toliko prepaden in bolj varen zaradi svoje bogate razčlenjenosti in že se s krepkim sunkom poženem skozi izstop na teme premagane stene. Počakam tovariša. Krepko si stisnjava roke. Ni to čestitanje k osvoboditvi, to je le iskren izraz tovarištva na skupno priborjenem cilju.

Zastopniki

"Enakopravnosti"

*

Za st. clairsko okrožje:
JOHN RENKO
1016 E. 76th St.

*

Za collinoodsko in euclidsko okrožje:

JOHN STEBLAJ
17905 Grovewood Ave.
KENmore 8034

*

Za newburško okrožje:
FRANK RENKO
11101 Revere Ave.
Diamond 8029

EAMER'S RESTAURANT

742 East 185th Street - KE 1444

ZA FINE OBEDE IN DOMAČE PECIVO OBIŠČITE NAŠO RESTAVRACIJO

Odprto dnevno od 6.30 zj. do 8.30 zv. Ob nedeljah od 10. zj. do 8. zv.

ZAVAROVALNINO

proti

ognju, tatvini, avtomobilskim
nesrečam, itd.
preskrbi

Janko N. Rogelj

6208 SCHADE AVE.

Pokličite:

ENDicott 0718

The EMBASSY Bar

300 W. Center St., Anaheim, Calif.

V SREDIŠČU ORANŽNE DEŽELE

28 milj od Los Angeles na Route 101

Cocktails - pivo - žganje
Izvrstna hrana

PRIJAZNO SE PRIPOROČAMO PRIJATELJEM
IN ZNANCEM TER OBISKOVALCEM V
CALIFORNIJI, ZA OBISK

Lastnika:

Bill Sitter in Chas. Lusin
bivša Clevelandčana

SLOVENSKA KUCHARICA

NOVA KNJIGA S KUHNJSKIMI RECEPTI
sestavljena po Ivanki Zakrajšek v New Yorku

JE NAPRODAJ V URADU

"ENAKOPRAVNOSTI"

CENA KNJIGE \$5

Uncle Sam Says

Exactly how much have you
saved in the last 12 months?

If you can't write a good big figure in the space above then you'd be smart to adopt a method of savings that millions of Americans have found to be absolutely sure fire. This method is the regular buying of United States Savings Bonds. People buy Savings Bonds now on two convenient plans. If you are on a pay roll, through the Payroll Savings Plan. If you are a professional man or woman or self-employed, through the Bond-a-Month Plan at your bank. By signing up on either plan, twelve months from now you will be able to write a nice healthy sum in that space up above.

U.S. Treasury Department

DANCE

sponsored by

JOHN T. BLASKOVIC POST
NO. 5275 V. F. W.

SAT., JUNE 7th, '47

SLOVENE HOME.

ST. CLAIR & E. 65th ST.

8 p. m. till 1 a. m.

Vadnal's Orchestra

Admission 60c, tax incl.

"Dance With the Boys of Foreign Wars"

Oglašajte v . . .
Enakopravnosti

